

ממשיך למעשה

החוקת נקי לא הפך בהתמדה
אם נחשבת למעשה פתוחה
בשבת ובשאר ימי התורה

בגדו "פנמפ"ס"

קיצור הלכות" בסוף הספר

ספר

מצעשה במעשך

החוקת גוף או חפץ בהתמדה
אם נחשבת למעשה מתחדש כל רגע
בכל דיני התורה ובפרט בשבת

ובדין 'מצמצם' בכל דיני התורה ובשבת
ואם קשור להג"ל

חקירות והוכחות משי"ס ומפוסקים
עם שאלות מעשיות - ובפרט במכשירי חשמל
במשנת גדולי הדורות האחרונים עד פוסקי זמננו

עם כתבי ידות רבותנו המתפרסמים כאן לראשונה
(וכמפורט בשער השני)

"קיצור הלכות" שהתבררו בספר

התחבר בחסד ה' עלי ובזכות הרבים
מישה קוטקס
חבר מערכת "לוח ההלכות והמנהגים"
(בית שמש - בראשות הגר"א זלניץ שליט"א)

ידיעת לאור ע"י
זכרון אהרן
ירושלים תשפ"ג

תוכנו יכיל

אחד עשר נידונים, הנחלקים לארבעים הקידות,
עם עשרות שאלות מעשיות,
הוכחות מעשרות סוגיות בש"ס ובפוסקים,
וקיצור הלכות שהתבררו בספר

בירור במשנת גדולי הדורות, ובפרט:

- [א] בעל המ"ב: במשנה ברורה, בכמה מקומות ובליקוטי הלכות.
- [ב] בעל האבני נזר: ב"אלי, ט"ל, ובאבני"ז בכמה תשובות.
- [ג] בעל הבן איש חי: בבן איש חי, ברכ פעלים, ובתשובה ביובאי צדק.

ובפרט במשנת גדולי הדורות האחרונים שעסקו בהם בהרחבה:

- [א] החו"א: המבואר בספריו במקומות מפורטים [וכפי שפרטתו תלמידיו הגדולים].
- [ב] הגרש"ז אויערבאך: קונטרס ה"מצמצם" (פכ"י), וליקוט נדבב מספריו בענינים אלו, ומכר"י.
- [ג] הג"ד דוב לנדו: מחידושו הנדפס, מכר"י, ומו"ט נדבב עמו בכתב ובפ"פ.
- [ד] הג"ר שלמה מילר (אב"ד) ור"ב דרשנר ואב"ד לייקווד: מיתשבותיו, שיעוריו ומו"מ עמו בע"פ.
- [ה] הג"ר אברהם גרובובסקי (ר"י טשיבו): מכפריו במקומות, מכר"י, ומכתבי תלמידיו.
- [ו] הראות מהגר"מ פיינשטיין, הגר"ש אלישיב, הגר"צ אבא שאול, ועוד פוסקי זמננו.

וכן הובאו שאלות מעשיות רבות בכל דיני התורה
הנוגעות לארבעת חלקי שו"ע

[שאלות רבות בשבת, תפילין, אפיקי מצות-מכונה,

נטילת לולב, קנין הגבהה, נזיקין, נתינת גט, ועוד]

ובפרט בכל הנוגע למכשירי השמול בזמננו

ובסוף הספר יבואו בעז"ה מפתחות מפורטים לכל הספר
(מפתח ערכים ומפתח מקורות נרחב) ובתוכם מפתחות מיוחדים
לספרי הדברי גדולי הדורות הנזכרים כאן

תוכן הספר

בשער בספר	4
תוכן הספר	5
דבר ההוצאה	23
השאלות המעשיות שנידונו בספר	35
תוכן הענינים מפורט	43
הקדמה	57
סימן א': הנדונים והקדמות	א
סימן ב': דראיות לידונים של מצב מתמשך (א' - ')	בג
נידון א': שהיית אדם במקום אסור [ובו י' חלקים]	כו
נידון ב': העמדת הגוף במצב מתמשך [ובו ז' חלקים]	פא
נידון ג': הכבדת הגוף [ובו ב' חלקים]	קמג
נידון ד': החזקת הפז במצב מתמשך [ובו ג' חלקים]	קסט
נידון ה': פתיחת יד המחזיקת הפז [ובו ה' חלקים]	רמו
נידון ו': החזקת הפז ביד אחת והעביר לידו השנייה [ובו ב' חלקים]	רצה
נידון ז': להחליף אדם שימצא באחד מהמצבים שבנידונים הנ"ל [ובו ג' חלקים]	שא
נידון ח': אם 'הנאה' או 'דיון' יכולים להחשיב מצב כ'מעשה'	שיז
נידון ט': בהמה העומדת במצב מתמשך ושונה מהרגיל	שכא
נידון י': כלי העושה פעולה בהקשר לידונים הנ"ל	שכה
סימן א': דראיות לנידון מצמצם (א')	שכט
סימן ב': שאלות מעשיות בשבת במשנת הגרש"ז אויערבאך	תמט
סימן ג': שאלות מעשיות במשנת גדולי הדורות	תפט
נספחים	
נספח א': קונטרס ה'מצמצם' להגרש"ז אויערבאך (כת')	תקמו
נספח ב': חידושי הגאון רבי דוב לנדו שליט"א	תקנו
נספח ג': חידושי הגאון רבי שלמה אליהו מילר שליט"א	תקכ
נספח ד': חידושי הגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל	תקלז
נספח ה': מאמר עשירה באמצעות מוכנה - במשנת החזו"א והגרש"ז	תקמז
קיצור הלכות ספר "מעשה נמשך"	תקא
מפתח ספרים	תרמז
מפתח ענינים	תרסד

בשער הספר

מיוש של "מעשה" תאמר בכל מקום הוא, כגון אדם מרים חפץ, מניח חפץ, או כגון שפועה מעשה ביד כגון אדם או חפץ מסוים, הורג או שוחט בעל חל, או מטמא איזה חפץ, וכו'.

וכדומה, כפי שציינו מקצתם בזה מאמר חלק ב'.

אך בין "כדי" - ל"כח כח" וכן הלאה.

מה שלא התעשה, הוא נקודה מאוד יסודית שנוגעת לחובה מדיני החזרה, ורק מכללה יש ללמוד.

והיא, "העמדת גוף" כיצב מתמשך" או "החזקת חפץ" כיצב מתמשך", אם יש להם דין "מעשה"

כל גזע ודעה, או רק ביצע הראשון.

וכן יש לזכור גם לזכירת גוף - יש דין "מעשה", וא"כ אם יש לזה דין "מעשה" כל רגע.

וכן יש לזכור גם לזכירת מתמשך - יש דין "מעשה" כל רגע, ומה הדין "חוס הגוף" הגורם מלאכה, ומה הדין באופן שהוא "מתמשך".

וכן נכון לזכור, תגורם מלאכה - אם יש לחסה לאדם כמו "מעשה" גמור, וכן לזכור ב"דיבור מתמשך".

ואפי' במחשבה תגורם מעשה - אם יש לחסה לאדם כמו "מעשה" גמור, וכן לזכור ב"מחשבה מתמשכת".

שאלות אלו מחלקת לכמה נדונים, וכל נידון מחלק לכמה חלקים, כפי שיתבאר בעזרי"ה.

נסימן א' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ב' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ג' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ד' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ה' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ו' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ז' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ח' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן ט' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן י' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יא' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יב' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יג' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יד' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יה' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יז' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יח' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן יט' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כ' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כא' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כב' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כג' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כד' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כה' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

נסימן כו' יבוא בעזרי"ה תחזקות, ולצד כל אחת מהחזקות תוצג שאלה מעשיות.

הסכמות ומכתבי רבותינו

הגאון רבי דוב לנדו שליט"א

הספר היה למראה עיני הגאון שליט"א, ואחר שעיין בו רבות, אמר, שאפשר לפרסם בשמו שהוא מאשר את פרסום כל הדברים המובאים בספר בשמו, הן ממה שהובא מכתביו, והן ממה שאמר לי בע"פ.

כמו"כ אמר, שאף שדרכו בד"כ לצרף לספרים חדשים את העיוותיו שרישם לעצמו בעת לימודיו, אבל בספר זה אין לו מה לצרף, כיון שכבר הובאו בו כל הדברים שכתב בענינים אלו.

לפינו מכתב ששלח לי הגאון שליט"א בעניני הספר, ולהלן (נספחים, נספח ב עמ' תקכו) יובא העתק הדברים שעליהם מוסב המכתב, וכן מו"מ בכתב ובע"פ עם הגאון שליט"א בעקבות המכתב. [כמו"כ יסודות המכתב נידונו בארוכה בכמה מקומות בספר, וסיכומם ראה ב"קיצור הלכות" (עמ' תרל"ז סעי' נ"ד)].

במפתחות שבסוף הספר סודר מפתח מיוחד לספרי וכתבי ושמועות הגאון שליט"א המובאים בספר שלפנינו.

בס"ד ה' עקב תשע"ח.

לכ' הרה"ג הנעלה ר' משה קוטקס שליט"א

שוכט"ס

יקרתו הגיעתני וראיתי ד"ת שבה הערבים ונעימים. ואכתוב לפור"ד (בל"ע) כעת בנושאים למקומותיהם).

סיכום הענין שחשבתי בזה כעת, ועדיין בעי בירורא טפי. הנה דין מצמצם יש לדון מב' בחינות. א', מצד עצם הדבר שאין פעולתו של המצמצם בגוף האדם (אי שאר בע"ח) היא שהורגתו למצמצם, רק המים והאור שנמצא בתוכם הם שהורגים. ומעשה האדם המצמצם בזה הוא רק למנוע את היחלשותו של המצמצם מתוך המים והאור ההורגים, וזה חידוש התורה ברובא שחייבה את המצמצם. ונחלקו בגמרא בזה לענין חיוב מוץ, ולהלכה יל"ע ברמב"ם וברא"ש. [ויש לדון לענין שאר דיני התורה בזה, ועיי' ביאור הגר"א לאבן עזר סי' ה' סקכ"ט לענין איסור סירוס (שנאמר בו בתורה לשון לא תעשון - צ"ל "לא תעשו", ויקרא כב כד), ועיי' סוגיא דשבת ק"כ ב']. ואין בזה שום ענין לנידון החזו"א.

ב', אך יש בזה נידון מבחינת מעשה האדם, שהוא הפעלת לחץ והמשכה של הפעלה זו אחר כך בידו (או בשאר גופו) על הגוף המצומצם המתאמץ לקום ולהיחלץ

במה"ש לאור כיווי הלכה במדי
מעשה והנא בשבת
במשת מולי הדורות, ובפרט בבירור
הת"א"ש - מן הדון איש צ"ל
הת"א"ש - רבנו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל

ספר ראשון

מעשה נמשך

לפי פירשנו בס"ד סדרת מאמרים

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. בספר נכתב ספר הענין"א לצי"א חזק
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הנאמר בתוך המכתב - במשת הענין"א. במאמר הנכלל (קדמה ל"א) תורה בארבעת הענין
הנאמר בתוך המכתב. מאחר זה נכלל בספר זה גם שיעורים והספד

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

ב"ה ה'תש"ח

לכבוד הרה"ק רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

הגאון רבי דוב צנור שליט"א

בס"ד כ"ב למבניי תשע"ח
לפ"ק.

הנה בא לפני ידידי

הרה"ג ר' משה קוטקס

שליט"א,

ומצאתי מלא דברי

בהלכות שבת.

עברנו הרבה בעניני מעשה

וגרמא בשבת, ונהניתי

מדבריו.

ועניני גרמא ופס"ר נוגעים

הרבה למעשה בהלכות

שבת,

והרב הנ"ל חבר ספר חשוב על ענינים אלו, מלא וגדוש בד"ת קולעים אל המטרה

לא יחטיא.

ובאותי בזה למלא את רצוני לכתוב לו הסמכה על חיבורו, ואף שאיני נותן הסמכה

על ספרי הלכה.

אבל ברכה ועודד ודאי אני נותן לו בלב שלם.

וה"ר שיעליח להוציא לאור ספריו, ויתרבה כבוד שמים על ידו.

שלמה אליהו מילר

א"ה. יש להעתיק את תשובת הגאון שליט"א העוסקת בעניני הספר, ודעתי עליה עמו בעת הגשת הספר לבקשת הסכמה.

"והנה יש לעורר על מה שנוהגים להשתמש במזג אויר בבתי ובהני מדרשים בשבת, ואף שמצד פתיחת הדלת ובשעת הפתיחה נכנס לתוך החדר אויר חם י"ל דהוי רק גרמא כנ"ל דק"ל פורע עליו מעזיבה פטור מחיוב רציחה, וגם אינו מכיון, וא"כ בגרמא ואינו מכיון י"ל דשורי, אבל דא עקא הלא חום האנשים מפעיל המזג אויר ואין לומר הוי זה יכול וזה אינו יכול כשיש מאה אנשים וא"כ לגבי

* מלשון הכתוב "מלא דבר" - [שמואל ב. פ"ו, פס"ז, ופירש"י (שבת נ. ד"ה בלא): "מלא דבר ודחם בתורה"]. שמעתי מהגאון שליט"א בעת חתיבת ההסכמה.

הגאון רבי שלמה אליהו מילר שליט"א

מב"ד וראש כולל דטורונטו, ומב"ד לייקווד, וחבר מועצת ד"ת באמריקה.

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

מול
טורונטו
INSTITUTE FOR ADVANCED JUDAIC STUDIES

ב"ה ז' ניסן תשע"ג

כבוד הרה"ג ר' משה קוטקס שליט"א

תשואות חן לכת"ר על ששלח לי מה שחיבר חיבור בשם [מעשה וגרמא בשבת דעת אי"ש ו-] דעת שלמה וכו' ביוריים שחשובים מאד לדעת הלכה למעשה בדיני שבת על ידי גרמא, וראיתי שהאריך בדוגמאות והוכחות, והביט שראיתי שהדברים אמורים בסברה נכונה, ונודאי רצוי להוציא לאור עלם בספר מודפס.

רק אעיר שכמה דברים והלכות לא ראיתי שזכיר בחיבורו, אמנם לא ראיתי אלא מקופיא, מ"מ אזכיר**.

שדין מלאכת מחשבת שאמרו בגמ' כ"ק שבשבת חייבים בזורה ורוח מסייעת משום מלאכת מחשבת, אבל נחלקו בזה, כמו שהביא שהמג"א דעתו שהנותן חטים בריחים של מים פטור בשבת שזה גרמא, ונראה שמקור דבריו לקוח מהגמ' בחולין שהמניח סכין בגלגל של ריחים המסתובב על ידי כח המים שחוטטו נבלה, שאין כאן זביחה על ידי מי שמצוה לא לאכול נבלות, הרי שזה נחשב שנשחט על ידי מים ולא על ידי אדם, אף שאדם קירב הבמה, והחולקים על מג"א סוברים שגם אם זה גרמא מ"מ נחשב מלאכת מחשבת והחת"ס מתרץ שדעת המג"א שאין אומרים מלאכת מחשבת רק בדבר שאין דרך אחרת כמו זורה שלא יתכן לזרות שלא ברוח אבל שחיטה אפשר בריחים של יד.

ולענ"ד שדעת רש"י מצמצם יותר את הדין של מלאכת [מחשבת] שדעת רש"י בשבת עד ב' ד"ה שבע חטאות, שהעושה כלי חרס שמחמין אותו בכבשן האש חייב משום מבשל אבל אין חייבין משום מכה בפטיש, כיון שמאליה נגמרה מלאכתו, והקשה המנחת חינוך א"כ למה חייב משום מבשל ומתוך שמבשל הוא מלאכת מחשבת שלא ניתן לבשל רק בחום של אש, אבל מכה בפטיש כיון שמלאכת מכה בפטיש ישנו בכלים אחרים, שניתן לגומר

* יצונו שהמעיין בצילום המכתב שנמצא בעמוד הבא, יתפלא שהגאון זצ"ל רשם גם בשולי הדף, מכל הצדדים עד שלא נשאר מקום, ואפי" לא השאיר מקום לחתימתו, ולא המשיך בדף חדש, ואכן הגאון זצ"ל נשאל על כך, ע"י בנו להכת"ח הרה"ג ר' אהרן שליט"א, והשיב, שהוא היה כה שקוע במחשבתו בדברים אלו, עד שלא היה מסוגל להפסיק כדי לקחת דף חדש.

** א"ה, הערת אלו על ספרי "מעשה וגרמא בשבת-דעת אי"ש ודעת שלמה" (כתי"י) ובס"ד הירבתי שם בדברים אלו.

בית מדרש עליון לתורה יד אהרן
מימון המסד המזון על שם אהרן ורחל חיות בירושלים ע"ה. 5860020246

High Resolution Scan of a Document
Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

Digitized by: YAD AVRAHAM

דבר ההוצאה

מפתח שפתינו בהלל והודאה לשוכן מרומים, כאשר חבלים נפלו לנו בנעימים, וזכינו להוציא לאור הרבה ספרים חשובים, בכל מכמני התורה מגדולי המאורות הקדמונים, שנתקבלו ב"ה ברוב חיבה ויקר בין כל מבקשי התורה. וראינו צורך גדול ותועלת רבה בעוד נדבק, בהוצאה לאור של ספרים חשובים ונחוצים, במקצועות ההלכה הנצרכים, שנערכו בטוב טעם ודעת, ובשום שכל ע"י תלמידי חכמים מופלגים, בני דורנו היושבים על מדין, ומחברי כוללנו אוהל רבינו יונתן ובלומא שנתייסר ע"י אבי מורי שליט"א יאריך השם שנותיו בנעימים, ומעורכי הספרים שע"י המכון. וב"ה כבר זכינו להו"ל את הספרים **משכן שלום** ד' חלקים בהלכות נזקי שכנים וריבית ותשובות באהע"ז וח"מ, וספר **אלה המשפטים** בהלכות דינים, וספר **תיווך ושיווך בהלכה**, וספר **שכירות בית בהלכה**, וספר **אבן שוהם** תשובות הלכה למעשה בח"מ, וספר **עיון המשפט** ב"ח על כל הלכות הלואה, וספר **תקנת השבים** ב"ח בד' חלקי השו"ע הנוגעים לבעלי תשובה, וב"ה נתקבלו באהבה ובחיבה, ובשיר ורגנים.

ועתה אנו עומדים ב"ה בפתח ספר נפלא מאוד הנקרא **מעשה נמשך**, המקיף שאלות מעשיות רבות בדיון החוקת גוף האדם או חפץ במצב מתמשך [האם נחשב למעשה חדש כל רגע או שרק הרגע הראשון]. בטכנולוגיה המפותחת מאוד בדורינו לגבי דיני שבת ועור, הנוגעים כהיום בכל בית יהודי, שנערך ונתחבר בהיקף נפלא ויסודי מאוד ע"י ידידנו הדגול המומחה בתחום זה הרה"ג רבי **משה קוטקס** שליט"א, וכתוכו הרבה התכתבויות עם גדולי ישראל בנושאים אלו, ומקדם נקדים בקיצור את הרקע והסיפור בפלאות ה' בגלגול החיבור הזה לדינו.

שיחו בכל נפלאותיו

הנה במסגרת הוצאת הספרים 'זכרון אהרן' זכינו להוציא לאור עולם לפני כשנה גם את הסדרה הנפלאה של כל כתני רבינו רבי הגה"ק רבי ברוך תאומים פרענקל זצוק"ל אב"ד לייפניק, בעל '**הברוך טעם**', בארבעה כרכים מלאים מן לון בחידושים ותשובות ופירושים על התורה ודרשות וספר הגליונות על כשמונים ספרים. במשך שנות העבודה של הסדרה הזו ראינו כמה פעמים דברים נפלאים וסיעתא דשמיא איך שכל דבר הגיע ונתגלגל לדינו, והרבה יש

מגדל לנדא מלונדון שההגות האלו נרכשו ע"י הרה"ח ר' יצחק הייטנער מלונדון. הוא שלח אליו ההגות על הלכות פסח והוא עומד להדפיסם בתוך הקובץ שלו, ונתן לנו ג"כ רשות להדפיסם.

ונפשמתי מגדל הידיעה והסייעתא דשמיא, מחריש לדעת שהצליח ד' דרכי, שהרי כבר עמדתי ללכת מהחנותה, ולבסוף ביקש ממני ידידי בעל

השמחה שאשאר להיות עד בחופה ולכן נשאיתי, ולבסוף בכלל לא היה צריך לקרוא לי לעד כי הגיע כבר העד שהוא הזמין מקודם, וממילא נשאיתי לעמוד למטה, ואילו העד שהזמין מקודם לא היה מניע, והיה קורא לי לעד הייתי צריך לעלות לבמה למעלה, וכמוכן שהרב מייזליש לא היה פוגש או רואה אותי, ולא היה נודע לי על הכתב יד שחיפשו כל כך הרבה שנים, ועכשיו נתברר את גודל ההשגחה פרטית בכל הסיפור שהעד לא הגיע מקודם כדי שאשאר, אבל בסוף החופה התאחרה והעד הגיע כדי שאשאר לפגוש את הרב הנזכר. וברוב התרגושי סיפורי הסיפור להבעל השמחה אשר גם נתרגש מזה מאוד, והלך וסיפר למדותן שלו את גודל ההשגחה פרטית שהיה אצלם בחופה. והמחותן גם כן נתרגש מאוד, וסיפר שהוא דור עשירי לרבינו הברוך טעם, ואז נתברר הענין יותר שכנראה מכא האבות שמשותפתים בחופת צאצאיהם קרה הגילוי הגדול הזה כשבאו להשתתף על החתונה של נכדתם ולהחזיר אביהיו, למחרת בבוקר מיד התקשרתי לידידי הדגול הג"ר חיים יצחק פרש מנהל המכון בירושלים, לספר לו את כל ההשתלשלות, ושמחנו ביחד בהודאה לה'. ומאז ב"ה עסקנו בזה והגענו לבעל הכת"י, ונקוד בעיה להוציאם לאור העולם בשלימות.

אבל גודל הסייעתא דשמיא של ההשגחה הפרטית עדיין לא נגמר, וראינו בפועל ממש האין שמצוה גוררת מצוה נתת לריעך נס להתנוסס, ונס ממשיך נס, דהנה התחלנו לפני כשנתיים לעסוק בהידורו ועיבודו מחדש של הספר הנפלא והגאוני 'מן גיבורים' על שו"ע א"ח מפרשי הים. ופרסמנו את זה בתוכניות לעתיד בקטלוג של המכון, וידידינו הרה"ג הנפלא שידידו רב לו בבירור יסודי ומציאות בהלכה, הרב משה קוטקס שליט"א בעל מחבר ספר זה, נסע לחו"ל לעזור לכולל של המיו הרה"ג רבי יצחק נאור זצ"ל שנחלה ולא היה בכוחו לנסוע. והנה איקלע לשבת קודש בטורונטו אשר בקנדה בין המקומות שהוא היה רגיל לנסוע, והיה אמר להתארח אצל בן דודו הג"ר יעקב מיכאל הירשמן שליט"א ראש כולל בטורונטו. וכשהגיע הרב קוטקס לבית הנ"ל ישר משרה התעופה, הוא רואה על הדלת פתק שאשרו הרבנית שתחי' לא חשה בטוב, והיא מאושפות בביה"ח, ולכן מבקש ממנו שילך להתארח אצל הבת

וגנא רעבא הכי הוא, במשך השנים שעסקנו בכתבי הברוך טעם ראינו פעם אחת ביד סוחר עתיקות כמה דפי צילום של הגהות כתי"ק של הבין טעם על הארבעה טורים, ומתוחר נודע לנו שיש עוד אלפי הגהות על ג' הארבעה טורים שעומדים למכירה. ונסינו במשך כחמש עשרה שנה בכל מניי הדפים לבר אופה נמכר ולא הצלחנו. לקראת סוף עריכת הפרויקט פרסמנו בקובץ המפורסם 'ישרון' שיצא בחודש שבט תשפ"ב לכבוד של הגה"צ רבי דוד סאלאוויצקי זצ"ל ראש ישיבת בריסק, כמה קטעים חדשים מרבינו הברוך טעם במרא הדעות חדשות, ובראשו מבוא קצר המתאר את כל כתבי רבינו הברוך טעם, ואת כל המפעל החדש שבו אני עוסקים, וגם פרסמנו קטע שמבקש ממנו מי שידע או ראה כתבים או הגהות מרבינו על ספרים, ובעיקר את ההגהות על הארבע טורים הג"ל, שידוענו למען נוכל להדפיסם, ושכרו יהיה גדול מאוד.

והנה בחולת חודש ניסן השתתפתי בחתונת ידיד בבורו פארק שחיתן את בנו, וכשהגעתי לאולם החתונה עדיין היה לפני החופה, וכיון שראיתי שהחן נמשך אמרתי לידידי בעל השמחה שאני צריך ללכת כי ממחר אני לדבר חשוב וביקש ממני בעל השמחה שאחבה מפני כבודו, ושהוא רוצה שאהיה עד קידושין בחופה, היות שהעד שסיכם אתו מאחר וכנראה לא יגיע בזמן, ובכן לכננו ולמען הידידות שבינינו אמרתי לו שאשאר עד אחרי החופה.

והנה התאחר הזמן ואחר כעבור שעה יצאו אל החופה, וכדרך העולם החן והכלל והמחותנים עלו על במה מוגבהת, והציבור מחכה למטה מסגני וכן עמדתי למטה וראיתי כי למעלה עומדים כבר שני העדים שהוזמנים מקודם ועכשיו מפני אחרון זמן החופה, הספיקו להגיע, ומכיון דבר שהתחילה החופה חשבתו שכן הראוי שאחבה עד סיומה, ובתוך כדי כך שעמדתי למטה נגש אלי ידידי הרה"ג מאיר מייזליש שליט"א עורך הקובץ 'עץ חיים' שגם השתתף שם בשמחה, ושאל אותי על הספרים החדשים ועל התוכניות שלנו להספיק שעומדים לצאת בקרוב, ובתוך הדברים סיפר לי שראה שפירסמתי ב'ישרון' האחרון מאמר על הברוך טעם, ושם אתה מבקש ממני שידע על הגהותיו על העולם להודיע לנו, והנה בסיבת מסב כל הסיבות נודע לו דרך ידיד שלי

מִדָּר עַד הָרֵב קוֹטֵקֵס אֶל הָרֵב וַיִּידַעַל וַאֲמַר לוֹ שִׁישׁ לוֹ יִידֵי גָדוֹל הָרֵב פִּתְּתָה מִמֶּכֶן וַיִּדְעֶה "וְכֹחַ אַחֲרָי" יְרוּשָׁלַיִם, אֲשֶׁר שָׁמַע מִמֶּנּוּ וְגַם רָאָה בְּקִטְלוֹתָהּ שֶׁהִתְחַלֵּל לַעֲסוֹק בַּהֲדָרֹת הַסֶּפֶר, וַצִּירֵךְ לִסְפֵּר לוֹ עַל זֶה שִׁישׁ כְּתִיב וַיִּשִׁי לְמֹאֲזֵי הַכֹּהֵן יָד לִיִּי הַמִּמֶּכֶן שִׁישְׁתַּמְשׁוּ בוֹ בַּהֲדָרֹת הַסֶּפֶר. אוֹלָם לֹא יֵצֵא הַדָּבָר לְפִנֵּי כִּי סִיפֵר לוֹ שֶׁמִּשְׁתַּחֲוֶה כְּבֵר לָקַח אֶת הַכְּתָב יָד לֵארוֹץ יִשְׂרָאֵל, וְאַחֲרֵי הַפְּעֻצָּה מִדְּמוּת סִיפֵר לוֹ מִדְּוֵי אוֹתוֹ שֶׁלָּקַח אֶת הַכְּתָב"י עִם מֹסֵ' טַלְפֹּן, וְהִתְחַלֵּל לְהַפֵּס אַחֲרָיו עַד שֶׁהִצְלִיחַ לִמְצֹא, אֲבָל עֲוִינָן לֹא הִצְלִיחַ בְּשִׁלְחוֹתוֹ מַחֲמַת כָּל מִנֵּי סִבּוֹת שְׁנוֹת שָׁאִין כָּאֵן מִקֹּסם לְהֵאָרִיךְ בָּהֶם, כִּכָּה נִיסָה הָרֵב בְּמִשָּׁךְ כִּמְשֵׁ שְׁנָתִים יָמִים וְלֹא הִתְנַאיֵשׁ וַעֲמַד עַל הַמִּשְׁמֶר, וַעֲיַדְכֵן אוֹרְתָנוּ כָּל הַזֶּמֶן, וְאַמְנוֹ לוֹ שֶׁמִּתְּכֵן נִסְיוֹן גָּדוֹל בְּסוֹף בַּעֲדָהּ הַכְּתָב יָד יָגִיעַ, וַיִּנְסִינּוּ עוֹד וַעֲדָה לְנִסּוֹת לְהֹנֵי לִהְבֵּת יָד פֹּה בֵּא"י וּבְחֹי"ל כְּלִי סוֹף.

והנה ביום מן הימים קיבל הרב קוטקס מדבר ההוא שיש לו אח
הבחי, והוא רוצה להעביר אליו את הכתי"י של המגן גיבורים כחוצאות
הרב הידעל, מיד הוא קישר אותו עם הרב פרש ששדה באותו זמן בישיבת
טשעבין, שאלי הרב פרוש איפה הוא נמצא, ואמר לו שהוא גר ברחוב הונג
משתרם ליד הישיבה, מיד הלך אליו לביתו ומצא לפניו את הכתי"י הנפלא, ובין
עליו וזכר המאורות, ואמר לו אל תשאל למה זה התעכב ועל מה שדיה, אל
הזה שלך לפניך, וכל הכבוד לזרבי קוטקס שהוא היה נאמן לך ולמטרה עד הסוף
עד שיה גומע הולם, והתחיל קצת לדבר אתו בעניני כתיב יד והתברר לרוב

והנה ראינו מכאן את גודל המעשה הנפלא של הסייעתא דשמיא. ואשר בזה נתברר קצת למפרע למה התעכב הכתי"י של המגן גיבורים כשנתיים, בכדי לשיהיה מצוה גוררת מצוה, שיתגלה קודם המקור איפה נמצא הברוך טעם, ואחר כך לגלות גם את הכתב יד של מגן גיבורים, ומעשה נמשך להגיע שוב להברוך טעם. ועל זה אנו מברכים ומודים לה' הגדול ועל זה נאמר **שיחו בכל** נפלאותיו, איך נפלאים דרכיו של הקב"ה בכל פרט ואיך מתגלגלים כל דבר שבעולם בהשגחה פרטית בכל מיני דרכים. ואנו בחפלה היא עד הנה לא עזרנו רחמיו ולא עזבונו חסדיו ואל תשנו ה' אלהינו לצנח.

ראש חודש אדר

שמריים בו בשמחה

יונתן בלוי

מכון זכרון אהרן

השאלות המעשיות שנידונו בספר

וסיכומם בקיצור הלכות (בסוף הספר עמוד תר"א - תרמ"ה)

- א. כהן שישן בבית בלא בגדים, ומת אדם בבית, האם צריך לצאת מהבית מיד או שיוכל להתהלך לפניו.
 כי מה ש"גדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת בתורה, זהו רק בשב ואל תעשה ולא בקום ועשה. ויש לברר, האם שהיית אדם במקום אסור נחשבת למעשה כל רגע, או לא.
- ב. כמ"כ יש לברר, על הצד דנחשב למעשה, האם הוא דוקא אם הכניסה הראשונה היתה באיסור, או גם אם היתה בהיתר - כמו בשאלה זו.
 [ראה סימן ב' נידון א' חלק א' עמ' כ"ח].
- ב. שהייה לאחר שנכנס בטעות לבית ע"ז [כניסה וכדו'].
 האם יכול להמשיך לשהות בו והאיסור הוא רק בכניסה, או שבכל רגע ורגע יש בו איסור. [ובזה יש עוד לשאול, היות שיש איסור מצד מראית העין, לכן יש לאסור גם בשהייה שאחר הכניסה].
 [ראה סימן ב' נידון א' חלק א' עמ' כ"ח].
- ג. כהן שמחמת פיקו"נ חייב לשהות בכ"ה שיש בו חשש טומאת מת, וסיכומם בקיצור הלכות (בסוף הספר עמוד תר"א - תרמ"ה)
- א. בזמן שהוא לא נצרך לשהות שם, האם חייב לצאת.
 האם חייב לצאת כדי למעט בזמן השהייה במקום של טומאה, או שעדיף שישאר, כיון שאם יצא, אח"כ כשיצטרך להיכנס, יצטרך לעשות מעשה כניסה גמור.
- ב. [ראה סימן ב' נידון א' חלק ב' עמ' מ"ז, ובסימן ה' אות ז' עמ' ת"ק באירכות].
- ד. איך מותר לנשום אויר בחדר סגור שיש בו נרות שבת [שאלת הגרשו"א], או בחדר שיש בו מזגן הפועל ע"י טרמוסטט [שאלת הגר"ש מילר].
 כיון שנשימת האדם פולטת "פחמן דו-חמצני" הגורמת לנרות לבכור פחות זמן, או למזגן להקדים את פעולת המנוע, ע"מ לקרר את האויר החם שבחדר.
- ה. [ראה סימן ב' נידון א' חלק ג' עמ' נ"ב].
- ה. שהייה בחדר סגור שיש בו מזגן או נורה חשמלית.
 איך מותר לשהות במצב זה, כיון שעצם הימצאות האדם בחדר סגור, חוס הנפלט מגופו של אדם גורם

במכשירים חשמליים
לשתיים ע"י תמוסטט כגון מזגן
המפעלים ע"י תמוסטט כגון שיש בו
המצא במצב קיור. וכן חדר שיש בו
מורה, חום גופו גודל לצריכת יתר.
וראה סימן ב' נידון א' חלק ד' עמ'

י. דיבור מתמשך המפעיל מכשיר
חשמלי.

אדם המפעיל "בית חכם" - בית
של מכונותיו מופעלים חשמלית
באמצעות דיבור, או רכב שמונע
ונסע באמצעות דיבור, יש לברר אם
דינו כמעשה או לא. [אבל על הצד
שרינו כמעשה, כזה אין לחקור האם
באופן שמדבר את אותו דיבור כל
הזמן, וממילא המכשיר פועל בצורה
מתמשכת כל הזמן, האם כל רגע
נחשב למעשה או רק הרגע הראשון,
כיון שבו פשוט של דיבור הוא דבר
חדש].

וראה סימן ב' נידון א' חלק ה' עמ'
סדן.

ז. מחשבת אדם מתמשכת המפעילה
מכשיר חשמלי.

היום קיימת אפשרות שאדם
יפעיל מערכת חשמלית באמצעות
מחשבתו [האופן המדויק יבואר
בפנים בבירור הרבים], ויש לברר
דינו כמעשה או לא. [אבל על הצד
שרינו כמעשה, כזה אין לחקור באופן
שחושב את אותה מחשבה כל הזמן,
וממילא המכשיר פועל כל הזמן,
מתמשכת כל הזמן, האם כל רגע
נחשב למעשה או רק הרגע הראשון,
כיון שבו פשוט של מחשבה היא

דבר חרש.
וראה סימן ב' נידון א' חלק ר' עמ'
ס"ט.

ח. פתיחת פה כדי שעכו"ם יעשה בו
מלאכה, באופן שמותרת אמונה
לעכו"ם בשבת.

חולה בכאב שיניים, האם מותר
לו לפתוח את הפה באופן שונה
מהרגיל, כדי שהעכו"ם יוציא חשן
בשבת. או אשה ששכחה ליתול
צפרניה כל"ט כליל שבת. האם מעשה
זה נחשב שהישראל מסייע לעכו"ם
ומלאכת ישראל לא הותרה ככה"ג, או
שנחשב רק למעשה העכו"ם.

וראה סימן ב' נידון ב' חלק א' עמ'
פ"ב.

ט. אשה שהתירו לה בשבת לשאוב חלב
עבור תינוק שמוכרח רק חלב אם
משום פיקו"ג, האם צריכה להענין
משאבה ידנית או חשמלית, או שאין
עדיפות לאחד מהם.

האם משאבה חשמלית עדיפה
כיון שבמשאבה ידנית צריך לעשות
מעשה גמור של שאיבה כל הזמן,
ואילו בחשמלית המעשה הוא רק
ברגע ההצמדה, ואילו המשך ההחזקה
- אחר הרגע הראשון, אינה מעשה
גמור כלל, וגם יכולה לכוון שעון שבו
לפני שבת ולהצמידה קודם הפעלתה.
או שאין עדיפות במכונה חשמלית
כיון שגם החזקתה כל רגע היא מעשה
המתחדש. [או לחילופין, במקום שיש
גויה, תצטרך לבקש ממנה שתחזיק את
המשאבה החשמלית, או שתשאב

כמו"כ לברר מה לעשות במשאבות
החדשות הדיגטליות, שבהם
שעון השבת רק מפעיל את החשמל,
אבל עדיין צריך ללחוץ בשבת על
מערכת ההפעלה.

וראה סימן ב' נידון ב' חלק ב' עמ'
צ"ח. וכן בחלק ג' עמ' ק"ד. וע"ע
סימן ה' - שאלות מעשיות במשנת
הגרשו"א ענף א' אות א' עמ' ת"ן.
י. הושיט כטעות את ידו למכשיר ליכויש
ידים בשבת והמכשיר התחיל
לפעול.

האם מחוייב להשאיר את ידו עד
ליכויש פעולת המכשיר, או אולי אפי'
עד סוף השבת, או שיוכל להסיר את
ידו, או שאפילו מחוייב להסיר את ידו.
והאם יש חילוק אם ידו רטובת או
לא. וראה עוד בשאלה הבאה.

וראה סימן ב' נידון ב' חלק ד' עמ'
ק"ז. ובהרחבה סי' ה' השאלות
המעשיות אות י' עמ' חצ"ן.

יא. בהמשך לשאלה הקודמת.
יש להוסיף ולדון, שהיות שע"י
שיסיר את ידו הרי הוא מכבה את
המכשיר [שיש בו גוף חימום וחוט
להט, וע"כ הוא מכבה גמור], יש לברר
מה עדיף, האם הורדת ידו שהיא
פעולה של כיבוי, או השארת ידו

1. שאלה זו עלתה בעידן הקורונה שנת
התש"פ, שאנשים נדרשו שימדדו את
חום גופם באופנים הנ"ל בכל כניסה לבתי
חולים, רשות שיווק ועוד מקומות. ואדם זה
נכנס לבית חולים בשבת - לא לצורך של ספק

שהיא במצב מתמשך וע"כ גורמת את
המשך הדלקת גוף החימום.

וראה סימן ב' נידון ב' חלק ה' עמ'
קל"ג. ובהרחבה סי' ה' השאלות
המעשיות אות יב עמ' תקי"א.

יב. ישיבת אדם על פתח בית עם צבי
בשבת.

אדם היושב על פתח בית שיש
בתוכו צבי, בער"ש, וממשיך לשבת
בשבת, האם יש כאן מלאכת צידה.

וראה סימן ב' נידון ב' חלק ו' עמ'
קל"ד.

יג. מידית חום בשבת באמצעות
"מודחם אלקטרוני" ע"י כיוונו
מול מצחו.

מידית חום בשבת עם המדחום
האלקטרוני החדש, שמכוונים אותו
מול מצחו, בלא שהוא צריך ליגע כלל
בגופו, אלא שהאדם רק נדרש להיות
במצב יציב לזמן מה, ואינו צריך להיות
במצב שונה מהרגיל, האם נחשב כמו
מעשה של הנמדד. [ובאופן שהמודד
גוי, והישראל לא ביקש ממנו למדוד
לן. וכמובן באופן שאין זה צורך של
חולי המתיר פעולה זו בשבת].

וראה סימן ב' נידון ב' חלק ז' עמ'
קל"ח.

פיקו"ג. ואין אנו דנים ב"מצלמה תרמית"
שמוזה שהאדם מתקרב למקום והיא מודדת
את חומו באופן אוטומטי, כיון שבו האדם
מפעיל את המצלמה בזה שמתקרב למקום,
וזה קשור לנידון אחר, להגדרת מעשה האדם

יח. שימוש ב"מעילי שבת"².
 אחת השאלות בשימוש בה
 בשבת [כלי להיכנס לשאלה האם יש בה
 וגם מבלי להיכנס לשאלה האם יש בה
 משום פריצה בחומת השבת] היא,
 היות שהאדם גורם לצריכה נוספת של
 זום והשמל, ולפעולות נוספות. לא
 באמצעות מעשה 'אמור', כיון
 שבניסוחו לא נפעל דבר, כיון
 שימנעת שקילה הקיימת בימות
 החול, מנוטלת בשבת [או באמצעות
 פתרון מסוים]. אלא כובד האדם
 משפיע - אחרי שהמעיל מתחילה
 לזעזע - על צריכת השמל, ופעולות
 נוספות. והיות שהאדם לא מחדש
 מצב, אלא ממשיך את עמידתו
 שהחלה קודם לכן בהיותו, השאלה
 היא האם 'כובד האדם' בלא הפעלת
 לחץ נחשב 'מעשה'.

[ראה סימן ב' נידון ג' חלק א' עמ'
 קמ"ד, ובהרחבה בסי' ד' שאלות
 מעשיות במשנת הגרש"א ענף ב'
 אות י"א עמ' תנ"ד].

טו. האם מותר לחולה שאין בו סכנה
 שיקוק בשבת לנסוע במעילי,

שכור הלזנו כדרכו מפעיל מערכות שונות,
 ושאלה זו שייכת גם בהפעלת מערכות שונות,
 באמצעות צינור אלקטרוני על סוגיה השונים,
 וראה מאמרי "עין אלקטרונית במשנת
 הגרש"א" קובץ אור ישראל (מאגסי, גליון
 כ"ה), וכבר נדלתי פוסקי זמננו חזון דעתם
 על הפעולה הנ"ל.

2. אבל במעילי שאינו 'מעילי שבת', ישנן
 בעיות רבות כגון הפעלת גורמים בכניסה

מלון וכדומה, האם עדיף שישאר על
 המשטח כדי לא לגרום את כיבוי האור
 בעת עזבו [ולצד זה, מה יעשה כדי
 לא להצטרך להישאר שם כל השבת].
 או שעדיף שיעזוב את המקום, כדי לא
 להמשיך בהדלקת האור, אף שעדיף
 יכבה האור. [אכן כיום יותר מצוי
 הדלקת האור ע"י צינור אלקטרוני
 הפועלת ע"י אופנים אחרים].

[ראה סימן ב' נידון ג' חלק ב' עמ'
 ק"ט, ובהרחבה בסי' ד' שאלות
 מעשיות במשנת הגרש"א ענף ב'
 אות ג' עמ' תנ"ז].

יז. אדם שלחץ בטעות על פעמון השמל
 בשבת, האם הוא חייב להפסיק את
 לחיצתו.

האם כל רגע הוא מעשה מתחדש
 או שרק הרגע הראשון נחשב למעשה.
 וראה גם בשאלה הבאה.

[ראה סימן ב' נידון ד' חלק א' עמ'
 ק"ע].

יח. אדם שלחץ בטעות על פעמון
 השמל בשבת, בסוג פעמון
 שבהפסקת הלחיצה נדלקת נורה.

האם ירפה כיון שכל רגע שלוחץ
 זה מעשה מתחדש והרי"ז מעשה
 בידים, ואילו ההרפיה אינה מעשה
 אלא שממילא יגרם להדלקת הנורה,
 או שימשיך ללחוץ, כיון שהלחיצה

7. נקודה זו התבררה במאמר 'עשיה
 באמצעות מכוונה במשנת החזו"א'

המתמדת אינה מעשה חדש אלא
 המשך מעשה קודם, ואילו ההרפיה
 תהיה מעשה חדש של הדלקת נורה.
 [ראה סימן ב' נידון ה' חלק א' עמ'
 רמ"ח, וכן סימן ד' שאלות מעשיות
 בשבת במשנת הגרש"א איירבא
 אות ד' עמ' חס"ב].

יט. האם מכוונה - "מצות", "תפילין",
 "ציצית" וכדומה - הפועלת ע"י
 לחיצה מתמדת על כפתור ההפעלה
 נחשבת למעשה אדם או לא.

[אם נאמר שמכוונה הפועלת ע"י
 לחיצה חד פעמית, המשך פעולתה,
 לא נחשבת למעשה אדם]. האם כל
 רגע זה מעשה מתחדש או שרק ברגע
 הראשון נחשב למעשה שלו.

[ראה סימן ב' נידון ד' חלק א' עמ'
 ק"ע].

כ. איך אדם יוצא ידי חובה כלול
 שמקבל מחבירו ביום ראשון.

הרי צריך 'לקיחה', ואת מעשה
 הקנין הוא עושה כשהלולב כבר מונח
 בידו.

[ראה סימן ב' נידון ד' חלק א' עמ'
 ק"ע].

כא. הנמצא בדרך ואין לו מים ליטול
 ידיו, האם יכול ליטול ממכל מים
 ענק הנמצא מונח באוטובוס.

והגרש"א הנדפס בספחים (נספח ה' עמ'
 תקמ"ז).

נ"י סמית את המיל על ברכיו
 וישן את המים על ידיו, או שאולי
 מ"ק גם לנעם את המיל.
 וראה סימן ב' נידון ד' חלק א' סיניא
 ד' ע"פ ק"ט.

בב ידיו ומסיד לנ"י לכוונת בשבת.
 והפא ידיו מכתב לאח גוי
 שיכונת בשבת עבור חולה שאב"ס,
 וכוונת שהוא מתעורר לכתוב טעות,
 הוא אחו כידו בשעה שהלה כותב.
 האם נחשב מעשה של יהודי ואסור,
 או שנחשב מעשה של גוי ומותר
 לחולה שאב"ס.

וראה סימן ב' נידון ד' חלק ב' עמ'
 רל"ח.

בג ידו שחנח מוקצה על יד אחר
 בשבת, באופן שהחפץ מונח 'עלי'
 ידו בלא להפעיל איזה לחץ האם נחשב
 מעשה שלו או לא.

וכן לענין שאר דיני התורה אם
 נחשב מעשה שלו, או לא.

וראה סימן ב' נידון ד' חלק ג' עמ'
 רמ"א.

בד בניו הנ"ל, באופן שהוא מוחזיק
 שקית או כלי והילד הניח בתוכו
 מוקצה, האם נחשב שהוא מחזיק את
 החפץ כל רגע.

וכן לענין שאר דיני התורה אם
 נחשב מעשה שלו, או לא.

וראה סימן ב' נידון ד' חלק ד' עמ'
 רמ"ז.

כה האם יש פתרון לנשים המקפידות
 לא לכבד את הגפיה.

נרות שבת, להדליק עם מצית גז.
 האם הרפית הניציה נחשבת

למעשה חדש וא"כ יש כזה משום
 כיבוי, או שההפריה היא רק הפסקה
 מצב הלחיצה. [וכן יש לברר אם
 במצית אלקטרוני, שייך ג"כ נידון ז'].
 וראה סימן ב' נידון ה' חלק א' עמ'
 רמ"ח, ובסימן ר' שאילות מעשיות אחר
 ב' עמ' תצ"א.

כז סכך שהורס ע"י הרמת הראש ונפיל
 ממילא.

אדם גבוה הנכנס לסוכה נמוכה,
 ותוך כדי הימצאותו בסוכה, הרים או
 ראשו, כך שהסכך הוגבה מעל
 וכשהוריד את ראשו, הסכך נפל
 ממילא, האם נחשב כסכך שהורס
 מאליו שפסול, או שנחשב שהורס ע"י
 בר חיובא.

וראה סימן ב' נידון ה' חלק א' עמ'
 רמ"ח.

כח האם אפשר להדליק נר חנוכה ע"י
 מצית גז.

באופן שהפתילה לא נדלקת ברגע
 הראשון, אלא צריך להמשיך ללחוץ
 על המצית עד שתדליק.

וראה סימן ה' אות י"ב עמ' תק"א.

כט אדם פתח את ידו ונפל מידו חפץ
 שפתח סכר של מים, או לחלופין
 סגר סכר של מים, ועי"ז נעשתה מלאכה
 האם נחשב מעשה שלו.

וראה סימן ב' נידון ה' חלק ב' עמ'
 רפ"א.

כמ האם ישו פתרון לסגור מקור

מעשה נמשך / השאלות המעשיות שנידונו בספר

- ע"י הרפית היד והדלת תיסגר ע"י
 הקפיץ ממילא.

ותלוי בשאלה הנ"ל, האם הרפית
 היד נחשבת מעשה או לא.

וראה סימן ב' נידון ה' חלק ג' עמ'
 רפ"ז.

ל ילד הניח על ידו מוקצה [על הצד
 הנ"ל שאי"ז מעשה שלו], האם
 מותר לו להעבירה ליד אחרת.

שיש איסור להחזיק איזה חפץ.
 וכן בשאר דיני התורה באופן

וראה סימן ב' נידון ר' חלק א' עמ'
 רצ"ו.

לא לחץ על פעמון חשמלי בער"ש
 וממשיך ללחוץ בשבת [לצד
 הנ"ל דאין כזה איסור], האם יכול
 להחליף וללחוץ ביד אחרת.

וראה סימן ב' נידון ר' חלק ב' עמ'
 רצ"ו.

לב לחץ על פעמון חשמלי בשבת,
 לצד הנ"ל, דההמשך אינו
 איסור, ואדרבה ההפסקה אסורה ולכן
 הוא אמור להישאר שם כל השבת,
 האם חבירו יכול להחליפו.

וכן על זה הדרך בכל החקירות
 הנ"ל.

וראה סימן ב' נידון ד' עמ' ש"ב.

לג איך יתכן שאם אדם רוצה דבר מה,
 יחשב 'מעשה', ואם אינו רוצה
 בזאת, לא יחשב מעשה.

וראה סימן ב' נידון ח' עמ' ש"ז.

לד האם האופנים הנ"ל של מצב
 מתמשך נחשב כל ההמשך
 למצמצם.

דהיינו במצבים של העמדת גוף
 במצב משונה מהרגיל הנ"ל, או
 החזקת חפץ עם הפעלת לחץ הנ"ל,
 האם הוא מצמצם ובשאר דיני התורה
 יהיה תלוי בשאלה הקודמת, או שהוא
 נידון כפנ"ע וכנ"ל [האם הוא מעשה
 גמור או שאינו מעשה כלל].

וראה סימן ג' נידון יא חלק ב' עמ'
 שמ"ז.

לה האם מותר לכסות סיר בשבת שישי
 בו תבשיל שאינו מבושל כל צרכו,
 ועי"ז ממהר להתבשל, כי לכאורה אינו
 רק 'מצמצם' את החום.

והשאלה אם מה ש'מצמצם' חייב
 ברציחה [ומיקין למ"ד] כגון שחבירו
 בתוך המים והוא מניח את ידו לכל
 יצא, ועי"ז מת, האם ה"ה בשאר דיני
 התורה, או שהוא דין מיוחד ברציחה
 [ומיקין]. אבל בשאר דיני התורה
 ושבת אינו אלא גרמא.

כמו"כ שאלה זו תלויה בגדרי
 מצמצם, מה הדין כשאני
 מחזיק ידו על גוף הניזק כל הזמן עד
 שינזק. וכן מה הדין מצמצם כ'מצב
 מתחדש'.

וראה סימן ג' נידון י"א חלק א' עמ'
 שז"א, חלק ה' עמ' ת"ט, וחלק ד' עמ'
 תל"ב.

נספח ד': חרדשי הגאון רבי אברהם גתובסקי זצ"ל

לחץ בטעות על פעמון בשבת, ואם נחשב ל'מצמצם' (מכת"י)

החידושים הבאים הם מותר רשימה בכת"י שנרשמה לזכרון, ונמסרה ע"י בנו הגר"ר שלמה יוסף שליט"א, ותשוח"ת. בכמה מקומות שהכת"י לא היה ברור כה"צ, העתקנו לפי השערה

שמעתי דנים מי שנעצר על יד פעמון חשמל, ולוחץ עליו בשבת, והוא מצלצל,

אם נאמר שישאר עד מוצ"ש, דאם ילך מכבה ויש איסור כיבוי, או דינא דכל שנשאיר ממשיך לצלצל מחמתו.

ולכאוי הרי בלא"ה יצטרך לעזוב המקום משום כבוד הבריות, וא"כ שילך כעת למונע כל הצלצולים, אך אפשר לומר דכאשר יש כבוד הבריות, חל ההיתר, כאשר הוא בא ולא מקודם.

[תרע] דיצא חוץ לחתום, ויש לו רק ד"א, שרי משום כבוד הבריות לעזוב דה"א, וממלא חוזר לתחומו, ומשמע דאין אומרים לו שיוכל כבר לחזור כיון דבלא"ה יחזור, וצריך להמתין, וא"כ ה"ע בני"ד].

וא"כ הדרא השאלה לדוכתא מה יעשה.

והנה בעירובין ק' א' אמרין דמי שעלה על עץ בשבת, אם ירד אם לא, תליא אם עלה במזיד או בשוגג, דבשוגג ירד ובמזיד לא ירד, וכן קיי"ל בסי' של"ו ס"א, וא"כ י"ל דה"ה בני"ד.

[והוינן] נמי מזה דלא כדכתבו לענין כבוד הבריות דאם כן גם במזיד נתייר לו דאח"כ הא ירד משום כבוד הבריות, וכן ביזו פשוטה לרה"ר דקנסין והרי משום כ"ה נתייר אח"כ].

והנה הצלצל שמצלצל עכשיו אסור רק מדרבנן, שהרי לא ניהא לי', וכן מזה שנובד הוי דרבנן דהוה משעל"ג, וכמו כל מכבה והעירויני דלמש"כ בחז"א דמפסיק מעגל חשמלי הוה לי' סותר א"כ הו"ל סותר ע"מ לבנות וליהוי דאוי אך לכאוי רק במכבי תועלת כסתירה וכמו בפותח ספר שיש עליי אותיות דדנו הפוסקים אם הוה מוחק ע"מ לכתוב וכ' בחז"א (אור"ח סי' סא ד"ה ובאותיות) דזה לא חשיבא ע"מ לכתוב.

והנה בהך דעולה על האילן בשוגג דאמרין דירד, יש לעי' אם רק היכא דהנידון דהידידה משתמש במחבר אמרין דכיון דאם ישהה על העץ נמי עובר

בהשתמשות במחבר, אמרין דירד אע"ג דהידידה היא בקי"ע והישיבה בשוא"ת מ"מ שוינן, אבל היכא דיעבור בידים איסור דרבנן אחר, כגון שבת שירד יפלו עצים ואך לא יהא מלאכה מה"ת דאין צריך לעצים, בזה לא שוינן, או לא שניא, ובה תליא האי נידון דפעמון, והנה בפשוטו הא דשרינן שירד אף אם יטלטל העופים והפירות שעליהם באופן שיש איסור מוקצה, [ומהו חזוין דמות לילך על גבי מוקצה בשבת ולא חשיבא טלטול מוקצה דהוה דרך הלכו, ואמתי הנדון בעירך להחזיק המוקצה בידיו]. ולכאוי סתימת הדברים דלא מפלגין.

בוא דהלוחץ על פעמון בשבת בשוגג כגון שנשען עליו אם ירפה או ישאר עד מוצ"ש, הנה בעולה על אילן קיי"ל בעירובין - חסר החמשין.

והנה מפאת כבוד הבריות צריך לנקבו ודאי ירפה דהא רק דרבנן, ולע"א אם גם קודם יהא מותר דירדע שיעזוב והוי מותר להכין אבנים אף מקודם שצריך.

אך חיקשי מודך דעירובין אי פקח משמע שממתין, וכן בהושט יד לרה"י דהא עד מוצ"ש, וכן בהך דאילן, וכ"ז צ"ת.

והעירויני דהכא דהפעמון כבר גמר פעולתו אלא דאם ירפה יחזק הקפיץ את הכפתור, ולענ"ד אינו מוכח דהקפיץ כבר דוחף ואינו דוחף כגון, וחשיב עושה פעולה ולא דמי למסתיר הרוח בגופו שלא תכבה ולא חשיבא מדליק, וצ"ת.

אך חזוין דמצמצם לא חשיבא כהו כגון המניה ידו על אדם במים וכן לענין נויקן אע"פ שבלא פעולתו ה' כח נגדי, וא"כ הכא בפעמון לא הוה אלא מצמצם ובפשוטו מצמצם פטור לענין שבת.

ויעויין בסי' בנין שבת (עמוד עח).

הקדמה

שאלות רבות שנובעות מהנידונים שנידונו בספר, עלו על שולחנו של הגרש"א אייזנברג, והוא הכריע בהם ע"פ הבנתו בדין מצמצם, וגדרו, ודעתו בדין מצמצם בשאר דיני התורה ובפרט בשבת, והכרעתו ביסודי החקירות על החזקת חפץ או גוף במצב מתמשך אם נחשבות למעשה מתחדש, או שאינם מעשה כלל או שדומות לדין מצמצם, וכן בענין כובד גוף האדם אם דינו כמעשה.

במקומות שמצאתי דעת האחרונים, ובפרט דעת החזו"א, או דעת שאר פוסקי הזמן הבאתים. בשאר מקומות יש לדון לפי המבואר בספר זה מהי דעת האחרונים והחזו"א ושאר פוסקי הזמן ביסודי הענין.

ענף א: שאלות שהגרש"א קישרם למצמצם

החזקת חפץ במצב מתמשך

[א] חליבה בשבת

ונראה לבאר שמה שכתב כן בלשון 'יתכן' ולא בלשון מוחלטת, אף דס"ל באופן ברור שאין מצמצם בשבת, נראה משום שקצת הסתפק דאולי מעשה זה יותר חמור ממצמצם, היות ובעשהו שמצמיד את המשאבה אין החשמל זורם, ולכן אינו מתהדק לגמרי משום שלא נוצר 'וואקום', ולכן כשהחשמל מתחבר ההצמדה נחשבת לקצת מעשה, אך למעשה צידד דיתכן ומותר כיון שיש קצת חיבור קודם לכן, ולכן שוב חוזר להיות כגדר מצמצם.

דעת מרן החזו"א

בעל קרני אורה ציין לי על דברי הלוי, למש"כ בקרני אורה שבסו"ס

בקינות החליבה (מנחת שלמה תנינא סי' לא, מאורי אש השלם עמ' השט - תשי) כתב הגרש"א אייזנברג בענין חליבת פרות בשבת: "אמנם נראה שאפשר להדק את השפופרת בשעה שאין המכונה פועלת ואף אם קשה להדק יפה את שפופרת החליבה עם פיסמת הדד בשעה שאין המכונה פועלת, מ"מ נראה שאם יש כבר קצת חיבור אלא שאינה מהודקת יפה ועלולה בכל שעה ליפול מהדד, יתכן דשפיר מותר להדקה בידים משום דאינו חשיב אלא כמצמצם, ולא מצינן דמצמצם אסור גם בשבת". עכ"ל.

מאורי אש השלם (עמ' תתלא ה' 117) בשם הרב קלמן כהנא, שבקיבוץ חפץ חיים ניסו בשלב ראשון בתקופה מסוימת לשאוב את חלב הפיות בצורה זאת ממש [דהיינו להצמיד את גביע החליבה באופן ידני לעטין של הפרה, כדי שלא יפלו, וכך בעודם מצמצמים ומחזיקים את הגביעים, המתנינו לפעולת שעון השבת שיפעיל וואקום, ושיצמיד על ידי זה את הגביעים תוך כדי השאיבה, מבלי צורך אחיזה נוספת], אלא שלא עלה בידם מסיבה טכנית, וע"ש בכל דבריו (שם ענף ב') שהאריך בהשתלשלות הנסיגות השונים שהיו בהוראות מרן החזו"א, ולחלקם יש התייחסות בספר חזו"א [וכבר הזכרתי חלקם באות הבאה בשם ש"ש"כ]. ולאור זאת כתב לי הג"ל שיש יסוד להניח שגם נסיון זה היה בהוראות [ומה שהיה הפסקה, כאמור בגלל סיבה טכנית שהדבר לא התאפשר].

ואם אכן היה זה בהוראת החזו"א, יש לבאר זאת בכמה אנפי:

(א) שסבר שאינו מעשה, אלא מצמצם כסברת הגרש"א אייזנברג, וס"ל דאין בשבת דין מצמצם. ועי' לעיל (סימן ג' חלק ב' ענף ח' עמ' סס"ו) שהארכתי שאין ראייה ממרן החזו"א בספרו במקום אחר לשאלה של מצמצם בשבת והדברים תואמים את האמור כאן. [ולפי"ז כ"ז כלפי הנידון בדאו"א הוא מעשה או מצמצם, אבל לפי הצד דלעיל (סימן ג' חלק ב' ענף ט' עמ' סס"ח) דמ"מ יש איסור דרבנן, א"כ גם בענינו יתכן

שיש איסור דרבנן, וא"כ אין להחיר על סמך זה לחור להתחילה אלא רק עם צירופים נוספים].

(ב) דס"ל כסברא שכתבתי לעיל (סי' ב' נידון ב' חלק א' עמ' פ"ב) בסוגית מקיף וניקף דמוקד, דס"ל דהניקף עושה המכונה והאדם הוא כמו ניקף שבוה נחלקו הש"ך והט"ז והלכה כהש"ך. והארכתי להוכיח כן בדעת החזו"א (לעיל נידון ב' חלק ב' עמ' צ"ח).

אמנם אם נאמר כסברא שהוכרתי שם, שנחשב שהאדם משתמש בכח המכונה והוי כמו מקיף. אלא שכאן נעשה ע"י החזקת חפץ במצב מתמשך. כוזה הלוי כמה שהובא לעיל שהגר"ד לנדו הבין בחזו"א דס"ל דהחזקת חפץ במצב מתמשך חשיב מעשה כל הזמן, א"כ גם בגר"ד הוי מעשה גמור ולא רק מצמצם. וראה לעיל שאין הדברים מפורשים בחזו"א לגבי כל דיני התורה, אלא דיש ללמוד כן מדבריו. וכן יש ללמוד מדבריו בכמה סוגיות, ומאידך יש לכאור סתירות בדבריו בזה. ולעיל בסיום הנידון בענין החזקת חפץ במצב מתמשך (נידון ד' חלק א' עמ' ר"ל, סיכמתי את העולה בדעת החזו"א במקומות שונים).

שאיבת חלב אם במשאבה השמלית בשבת

לפי הדברים האמורים, יש לברר שאלה מצויה אצל רבים: שאיבת 'חלב' אם במשאבה השמלית בשבת. ונחזור את השאלה בהתחבה על כל נידוניה.

נספח א': קונטרס ה"מצמצם" להגדה"ז אויערבאך זצ"ל (כת')

[התחבר לפני שנת תשי"ד]

בין כתבי הגרש"ז אויערבאך נמצא קונטרס העוסק בעניני גרמא ומצמצם. הקונטרס עדיין לא נדפס. והעתקתי את הקטעים הנוגעים לדין מצמצם [והזקוקת גוף או חפץ במצב מוחלט] וכן כמה קטעים בענינים אלו שכתבם הגרש"ז אויערבאך במקומות אחרים. והם מודפסים לראשונה לפנינו באדיבות מכון אוצרות שלמה. חלק מהדברים כתב הגרש"ז אויערבאך ג"כ בתשובות שונות שנדפסו בספריו בשנים האחרונות, ואותם לא הועתקו לפנינו (אבל הובאו בספר במקומם). [את שאר הקטעים הנוגעים לעניני 'גרמא', העתקתי בספרי 'מעשה וגרמא בשבת' - דעת א"ש ודעת שלמה" (כת').] והיות שבקונטרס זה הוא מוזכר את רבו הגר"ז מלצר זצ"ל בברכת החיים, הסיקו עורכי המכון הנ"ל, שהוא התחבר לפני שנת תשי"ד.

יצוין שכל הקטעים הובאו בספר בפנים, כל קטע בסוגיא השייכת לו. כמו"כ ישנם קטעים שהיה צורך לבאדם היות שנכתבו בקיצור, ולא הוכנו על ידו לדפוס. [אח"כ ראיתי שחלק מהקטעים נדפסו בספר שלחן שלמה לאחיינו הגרש"ב לייזרזון].

[א] בספרי (מאורי אש פ"א, מהדרת השלם ענף ד' עמ' קפח) הסתפקתי אם עומד ומוחזיק אש וכו' אחד עם תבשיל אם חייב לילך משם, והנה בעידה בכה"ג אם אדם עמד מעיקרא ע"י הדלת ונכנס לתוך הבית צפוף חלל לא יצא חלל לעזוב את הבית מפני זה שע"י עמידתו ניצור. אך בכה"ג גבי רציחה ג"כ יש להסתפק, אמנם הבאנו דמוכח ממה שחייב גם על הכלים מחמת זה שהי' לו להזהיר, דמשום דעת שיש לו לאדם שהחייב כעושה מעשה.

[ב] מצמצם במלאכת שבת, נראה דמכסה קדרה שעל גבי האש כדי שיתבשל הלא הו"ל מצמצם את החום שלא יצא מ"מ מבואר שהוא חייב. ונראה משום שהביטול הלא הוא עושה, מצמצם הוא דוקא כמו כבשו לתוך המים, שאם לא כבשו הי' האדם רק יכול להציל עצמו אבל בלי שום פעולה מצדו הי' ודאי מת לכן הו"ל רק מצמצם. משא"כ אם בלי פעולת הכיסוי לא היה מתבשל ועכשו איכא כישול ודאי דהיינו מבשל גמור ולא מצמצם. דוגמא לדברינו היא מלאכת צידה, שאם הי' צבי בתוך הבית זה שנעל את הבית מיקרי צד, והיינו משום דכשאו

היום לענין מלאכת צידה הרי מעיקרא לא הי' הצבי נצוד ועכשו הרי הוא כבר נצוד ונקרא שפיר עושה מעשה בידים".

[ג] ישוב השני ומלאכה (-שבת קי: במלאכת צידה), גבי ה' שישבו על ספסל אמרין (ב"ק י:): שגם אל שישבו קודם, שותפים לשיבית, מפני שהיו צריכים לקום, וא"כ גם כאן, אך יתכן דהתם סו"ס נעשה ממש בכוחם כמבד שלהם. משא"כ הלא, אך אם נאמר דמצמצם בשבת ג"כ חייב, הרי השני יודע עם הראשון ויחד עם כל קירות הבית עושים הצידה, וכיון שאדם הוא בר דעת ויכול לקום למה לא יתחם לשניהם. ומהיכ"ת נראה את הראשון כקור מן הבית.

[ד] עיין במאירי דמשמע שאם ישב ונעל הפתח, ואחד הבריה לחוב צבי דרך הגג וברומה, כיון שע"י ישיבתו עושה צידה חייב, צ"ע אם זה גמור, [ואם] כנים הדברים מוכח דמצמצם חייב בשבת, וצ"ע. -ע"י בפנים בסוגית צידה, ולא מצאתי במאירי בסוגיא זו משמעות לכן, ובשלחן שלמה (סי' שטו סק"א) העתיק קטע זה בלא הציון למאירי].

[ה] מצמצם בשבת, ממלאכת צידה שהנועל או היושב חייב (-משנה שבת קי:), אין להוכיח כלום דשאני התם שעצם הקפת הצבי הוא המלאכה. והושגנו דאילו הי' מצמצם חייב הי' צריך להיות חייב כל שעה שהוא יושב בחלל הפתח אבל נראה שהרצע הראשון נקרא "צד" ואח"כ נקרא "שומרי" ששומר על הניצוד, ומטעם זה נראה, שאף אם בתחלה כשישב לא ידע שיש שם צבי, ואח"כ נודע לו, אינו חייב לקום, מפני שהוא נקרא [כאן נכתבה מילה שאינה ברורה בכת"י] רק כשם 'שומרי' ולא 'צד', ועיין בבאור הלכה שכתב דמוכח מהראשונים שחייב לקום, והדבר צריך תלמוד. עכ"ל. [מה שציין לכה"ל, העינינו חתן נכדת הגרש"י, להבחיל"ח, הרה"ג רבי מנחם קניאל, דצ"ע, כיון דבכה"ל (סי' שטו סעי' ה' ד"ה חייב) כתב בשם הראשונים להיפך. ומה שציין בשלחן שלמה (סי' שטו סק"א) אות ג' שכוונתו לכה"ל (סי' שטו ד"ה ישב אחד על הפתח), לא מוכן היות דטס מיידי על שגת שבת או שגת מלאכה, ואינו ענין לנר"י].

[ו] נעלי' - לא נקרא מצמצם, כי זוהי צידה.

[ז] כיון מצמצם במלאכת שבת. הנה בגמ' עירובין כפ"ד (מ"ד) גבי דין מחיצה של אדם דמבואר דמדעת אסור ושלא מדעת מותר, ועיי"ש בש"י, ומשמע דאפי' אם בלא"ה עמד שם, מ"מ אם יודע ומכוין כדי לעשות מחיצה אסור, ואי אמרת מצמצם מותר א"כ הכי הא לא עביד שום מעשה.

[ח] כיון מצמצם במלאכת שבת וכו', עוד ראוי נ"ל הדנה בירושלמי שבת פ"ז ה"ב איתא המניח עציץ נקוב ע"ג עציץ נקוב חייב שתם משום קוצי ומשום גיטע, ופרשו דקוצר הוא מפני שהנעשבים שבתחתון אינם יכולים להגיל, הרי דאף

דיבור הגורם למלאכה

אי נחשב כמעשה... דיבור בהמקול בשבת...
הפרשת תרומ' בשבת ע"י דיבור...
לחיות' נחשם ונקרבים בשבת, כדי לצודם...
מכשירי שמיעה או טלפון בשבת...
מלאכה הנוגעת באמצעות דיבור מתמשך...
דיבר וזכר, המופיע ע"י דיבור...
עז תרה...
סד תתי...

五五五

הדחת המים אי בגדר גרמא או מצמצם... תכט

仁孝公

נחשב	א' חיד	זמירת	פתיחת	במועצה
רד				למועצה

החזקת דבר אסור (ראה: פעמון
השמלי)

הניח על ידו דבר אסור, מזה להעבירה ליד אחרת
רצו.....

ההזקת הגוף במצב מתמשך

הסיר המשיך לחזקונו בשבת, אי נחשב כעושה
מחלוק סיר בע"ז, ואחר הוצח אש התחיה ובכל
הנבט יד לטום כשכונט שם על בשור. קיג
אם מותר לאור להחליפו. שב הפד
ונוי בבת קבורה. קוב הצח
א חשב משה, אי דומה לסוגיות לביט כלאים
עומק. ממ

החזקת האף במצב שונה מדי

מטה ראשו וכי' [כדי להקיף ראשו וכי'] . א' נחשב
למעשה או מסייע . . . פו צב צט קו חקב חקבט
חקלא חקט חטי 37

החזקת הפץ ביד אחת - להעבירו לשניה

הנחת על ידי חבר אסתר מנה לזמנתה ליד אחת רצו

החלפתה ה' ה'לוחצת על פעמון השמיל רצו

בשבת תשנ"ב רצו תלמיד

לשמיטת מצות יציאת מצרים

[illegible][illegible]

החזקת הפז במצב מתמשך - בלא לחץ

הדקות הפני שהונח בו הפץ נוסף ע"י אחר, כוונן. מחזיק בידו כוס ובא חברו והכניס מאכל לתוך הכוס, ומזכיר דהרי מעשה דמא

היח מוקצה על יד אחר בשבת, ומזכיר בלי לחפציל לחץ. אי נחשב כמעשה רמא חבל

חפץ שמונח על ידו הפשוטה בלא הפעלת לחץ. רמא

אם בכל רגע נחשב מעשה רמא

החזיקת הפיז במצב מתמשך - ע"י אה"א

החזקת יד אדם המזיק הפץ ופועל עמו
..דלה.

החזקת הפץ במצב מתמשך - עם הפעלת לחץ

אשר בגט בחוקה בצורה מתמשכת ולא
מתחדש דבר מעשי, אי חשיב מעשה. קצת
אזכור למצבים..... קצת
אם צריך דין מעשה להוציאו..... ק
בניסיון, מאפשר לאשה לטול גט בלתי אי חשיב

לצאת ידי"ח לילך שמקבל מחבירו ביום ראשון, כפי
ע"י לחיצה..... קפח תכפ
כשאין לאדם כלי, מזה לטול מבדו שהמים יוצאים
שיצוננו את המכיל..... קעא חקל תכפ
הנחת מכל על ברכיו וישפוך מים על ידיו, כפי
מעשה..... קעא תכפ

[illegible][illegible]

מוֹכֵחַ מְדוּחַשׁ עַיִן בְּרֵמָה דְּהוּי מַעֲשֵׂה
מוֹכֵחַ מְכַפֵּף קִמְצוֹ שֶׁל הַכִּיּוֹר בְּפִי הַיְלִיקָה
מַעֲשֵׂה
מוֹכֵחַ מִ-כַּט סוּגִיּוֹת בְּשִׁם בְּעִינֵי זֶה . . קִטֵּץ
מוֹכֵחַ מַמְשִׁיחָה וַיִּצְקָה בְּכֶרֶךְ
מַעֲשֵׂה
מוֹכֵחַ מִמְשֵׁמֶר פִּירוֹת הַחֵשֶׁב מַעֲשֵׂה
מוֹכֵחַ מְסוּגִיּוֹת דְּלוּלֵךְ דְּהוּי מַעֲשֵׂה
מוֹכֵחַ מְרוֹבֵלֵךְ הַיִּדְרֵנוּנוֹ בִּידָה וּמְמַשִּׁיחָה לֵא

וְסֵפֶה

פמנון השמיר / שבת הפעלה י"ז לחודש תרס"א
 כלל רגע השבת מעשה חדש א' לא ... צ' צ' ...
 מחזיק חפץ חור הפעלה לחור מתקשר ביום א' א' ...
 מוכרז ממין הגדה דתי מעשה ... רש ...
 דורש מעשה

הכפרת גוף & נפש

[illegible]

הכפרת גוף אי' במעשה - כשהפכר

מוצאת אחד מוחם

חולה שאין בו כחה לטעם את בני בעלותו.
הוקן משפעתו למי מחוץ והכבד.....
מביח ממוצא דומה בזה מזה.....
עשוע.....
מורח ממוצא דומה בתוך דודי מעשה.....

יום חלצ פערזעלע לידן

אִם הַתַּעֲזָה מִיְּהוּדָתָא, מִן: שִׁשְׁשׁ קֶסֶט
 חֲשׂוֹלוֹת מִשֶּׁת.
 דְּרִיכָה מִשֶּׁת עַל מִשֶּׁת הַדְּלוֹק אוֹר
 מִקֶּב.

52E

..... חמאס מצב כמיעוט

חיים עליונה

על ארץ לשם דפוא, א כעממם עם שבת ע
ביום
כשת לוחז על מפי ימי אדם א חשתי